

Wat is laaggeletterdheid? En hoe vaak komt het in onze regio voor?

Iemand is laaggeletterd als hij/ zij niet in staat is om geschreven informatie te gebruiken om te kunnen functioneren in de maatschappij, om eigen doelen te bereiken en/of om eigen kennis en mogelijkheden te ontwikkelen.

Laaggeletterden hebben oa moeite met: Aanvragen van een DigiD; Begrijpen van rekeningen en contracten; Sorteren van post; Uitrekenen van zorgkosten; Aanvragen van toeslagen; Ordenen van administratie.

Ik ging eens kritisch nadenken over mijn schriftelijke informatie. Ik dacht in eerste instantie dat het wel meeviel. Patiënten krijgen meestal een voorbeeld van een dagmenu (meestal 1 a4), maar daarbij stuur ik een variatielijst (van 15 pagina's lang....) mee. En daar staat bijvoorbeeld de term niet basis voedingsmiddel in. Tja, ik kan me indenken dat iemand die moeite heeft met lezen, bij zo'n term al ophoudt met lezen. Maar ook ons toestemmingsformulier en privacyverklaring (die we verplicht zijn mee te sturen/ geven), krijgen patiënten al bij de afspraakbevestiging onder ogen. Ook dat zijn niet de meest gemakkelijke formulieren om te lezen en begrijpen. Daardoor zakt ze misschien de moed al in de schoenen om een dieet ofwel voedingsadvies op te volgen.

Hoe veel mensen in Nederland hebben moeite met lezen en schrijven?

Dat zijn er 2,5 miljoen. Vaak is er sprake van een combinatie van *oorzaken*, waardoor er laaggeletterdheid ontstaat. O.a. in thuissituatie en sociale omgeving (Opgroeien in een 'taalarme omgeving'; Bij ouderen: vroeg werken vanwege financiële situatie) binnen het onderwijs: (Onvoldoende aandacht en begeleiding op school; Weinig opleiding (bijv. ziekte, lichamelijke handicap, spijbelen, voortijdig schoolverlaten, reizend bestaan) en door individuele factoren (Algemene leer- en gedragsproblemen; Taalzwakte en dyslexie; Vaardigheid waarbij 'Use it or lose it" geldt). Meer dan de helft van de laaggeletterden is autochtoon. 57% van de laaggeletterden werkt. Hoe hoger de opleiding, hoe lager het percentage laaggeletterden.

Binnen onze regio (bron: PIAAC 2012):

1. 's Hertogenbosch: 8-11%
2. Oss: 11-13%
3. Uden: 5-8%
4. Heusden: 8-11%
5. Boxtel/ Haaren/ Vught: 11-13%
6. Sint Oedenrode/ Veghel: 13-16%
7. Boekel/ Box,eer/ Sint Anthonis: 13-16%
8. Cuijk/ Grave/ Mill en Sint Hubert: 13-16%
9. Bernheze/ Landerd/ Maasdonk: 0-5%
10. Schijndel/ Sint Michielsgestel: 8-11%

Misschien voelt het nog steeds als 'ver van mijn bed'. Maar **aanpak** van laaggeletterdheid heeft na 6 maanden al een **positief** effect op het leven van het individu, van de laaggeletterde zelf. 70% kan taalvaardigheid beter toepassen; 50-65% toename in sociale inclusie; 53% voelt zich psychisch gezonder; 39% voelt zich fysiek gezonder; 20-35% heeft een betere arbeidsmarktpositie.

Wat kunnen we doen, als huisarts, als praktijkondersteuner, als podotherapeut, als pedicure, als fysiotherapeut en als dietist?

1.

Herkennen van laaggeletterdheid. Hoe herken je de signalen?

- vertelt vaak dat de wereld zo veranderd is.
- is zeer negatief over de schoolervaring.
- wordt nerveus bij moeten opschrijven of lezen.
- vraagt u brieven voor te lezen.
- vraagt uitleg over dingen die eenvoudig na te zoeken of te lezen zijn.
- reageert nooit op uitnodigingen of brieven en stuurt geen e-mails.
- beweegt ogen niet over de tekst.
- moeite met formuleren van vragen of eigen mening.
- smoesjes, zoals: 'ik ben mijn bril vergeten'. 'dat formulier vul ik thuis wel in'. 'ik laat de kinderen altijd de boodschappen doen'. 'die brieven zijn allemaal zo ingewikkeld'. 'oh, ik dacht dat die afspraak morgen was'.

Er zijn ook instrumenten die we kunnen inzetten om laaggeletterdheid te herkennen: Basismeters (taalmeter, rekenmeter: [basismeters](#))

De Taalverkener (dit is een test op papier. Een korte leestekst, met 6 vragen. Duurt 3-5 minuten en meet leesniveau 1F)

Vragen in context (zijn in te zetten tijdens een intakegesprek, laagdrempelig)

2.

Proberen het gesprek aan te gaan. Stichting Lezen en Schrijven biedt hiervoor een workshop aan. En de mogelijkheid om als zorgverlener e-learning volgen: [elearning.lezenenschrijven](#).

3.

Verwijzen naar de mogelijkheden qua scholing: naar bijv. taalhuizen, [taalvoorhetleven](#); bellijn: 0800 023 44 44.

Een van de onderdelen die Stichting Lezen en Schrijven aanbiedt is de Voel je goed cursus. (<https://www.taalvoorhetleven.nl/taalvrijwilliger/training/voel-je-goed>)

Vrijwilligers begeleiden in deze cursus een groepje mensen bij het beter leren begrijpen en toepassen van informatie over gezondheid.

Hoe nu verder? Stichting Lezen en Schrijven kan ondersteuning bieden om laaggeletterdheid in onze werkprocessen in te bedden. En bijvoorbeeld bij het toepassen van de screeningsinstrumenten. We mogen hiervoor Deniz benaderen. Zijn gegevens zijn: Deniz Özkanli, Mail: denizozkanli@lezenenschrijven.nl en telefonisch: 0629 219 189.

Ruth van den Biggelaar, 14 oktober 2019